

Çatalhöyük Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi

Catalhoyuk International Journal of Tourism and Social Research

*Sağlık Turistlerinin Türkiye'yi Tercih Nedenlerinin Belirlenmesi: Bir Vakıf Üniversite Hastanesi Örneği

*Determining the Reasons Why Health Tourists Prefer Turkey: An Example of a Foundation University Hospital

**Barış CAN
Mail ÖZÇELİK
Pakize YİĞİT

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/cutsad>

Atıf / Citation

Can vd., (2024). Sağlık Turistlerinin Türkiye'yi Tercih Nedenlerinin Belirlenmesi: Bir Vakıf Üniversite Hastanesi Örneği. *Çatalhöyük Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (CUTSAD)*, 13, 1-12. [10.58455/cutsad.1494078](https://doi.org/10.58455/cutsad.1494078)

Çatalhöyük Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, akademisyenlere, araştırmacılara, doktora öğrencilerine ve alanındaki diğer profesyonellere kapsamlı bir dizi benzersiz çevrimiçi dergi gönderme hizmeti sunan uluslararası bilimsel, yüksek kaliteli açık erişimli, hakemli bir akademik dergidir. Bu dergi, orijinal araştırma makalelerini, teori temelli ampirik makaleleri, derleme makalelerini, vaka çalışmalarını, konferans raporlarını, kitap incelemelerini ve ilgili raporları yılda iki kez (Haziran ve Aralık) çevrimiçi olarak yayınlamaktadır.

Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları Creative Commons Atıf-GayrıTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) olarak lisanslıdır. Dergide yayınlanan çalışmalarının hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.

Catalhoyuk International Journal of Tourism and Social Research is an international scientific, high-quality open access, peer-reviewed academic journal that offers a comprehensive range of unique online journal submission services to academics, researchers, doctoral students and other professionals in the field. This journal publishes original research articles, theory-based empirical articles, review articles, case studies, conference reports, book reviews and related reports online twice a year (June and December).

Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0. The legal responsibility of the studies published in the journal belongs to the authors.

*Araştırma herhangi bir yerde sunulmamıştır. Yüksek lisans tez çalışmasıdır. / *Research has not been presented anywhere. It is a master's thesis.

Uzm. Koç Üniversitesi Hastanesi, Satın Alma Birimi, İstanbul, Türkiye / Specialist Dr. Koç University Hospital, Purchasing Unit, İstanbul, Türkiye. ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-1166-0168>, E-mail: baris_can@hotmail.com.tr

Sorumlu Yazar/Corresponding Author, Dr., ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0094-6050>, E-mail: mailozcelik18@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi, Medipol Üniversitesi Tıp Fakültesi Biyoistatistik Bölümü, İstanbul, Türkiye / Assistant Professor Doctor, Medipol University Faculty of Medicine, Department of Biostatistics, İstanbul, Türkiye. ORCID: <https://orcid.org/000-0002-5919-1986>, E-mail: pyigit@medipol.edu.tr

Sağlık Turistlerinin Türkiye'yi Tercih Nedenlerin Belirlenmesi: Bir Vakıf Üniversite Hastanesi Örneği

Barış CAN, Mail ÖZÇELİK & Pakize YİĞİT

Makale Bilgisi

Araştırma Makalesi

Geliş: 01.06.2024

Kabul: 07.12.2024

Yayın: 31.12.2024

DOI: [10.58455/cutsad.1494078](https://doi.org/10.58455/cutsad.1494078)

Aralık, 2024

Sayı: 13

Sayfalar: 1-12

Anahtar Kelimeler:

Hastane, Sağlık, Tıbbi Turizm, Türkiye, Üniversite

Özet

Son yıllarda yaygın hale gelen sağlık turizmi özellikle gelişmekte olan ülkelerde önemli bir gelir kaynağıdır. Bu çalışmada, akredite bir Vakıf Üniversite hastanesine tedavi amacıyla gelen sağlık turistlerinin Türkiye'yi tercih nedenleri incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini, İstanbul ilinde bir Vakıf Üniversitesi bünyesinde hizmet veren bir hastaneye sağlık hizmeti almak için başvuran yabancı uyruklu 284 hasta oluşturmuştur. Veriler, çevirmen eşliğinde yüz yüze anket yöntemi ile toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler (ortalama, standart sapma ve yüzde dağılımlar) ve Spearman sıra korelasyon analizi kullanılmıştır. Tedavi amaçlı gelen yabancı hastaların Türkiye'yi tercih nedenleri arasında, "birinci sınıf doktor, hemşire ve sağlık personeli" ($4,39\pm 0,65$) en önemli faktör olarak bulunmuştur. Çalışmada ayrıca, hastaların Türkiye'yi ve hizmet aldıkları hastaneyi tekrar tercih etme ve tavsiye etme niyetleri ile "yaş", "eğitim durumu", "uluslar arası akreditasyon", "tedavi sonrası ücretsiz/uygun fiyatlı seyahat turları", "Türkiye'nin turistik özellikleri" ve "dini ve kültürel yakınlık" arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p<0,05$). Ülkemizde sağlık turizminin teşviki için, kalifiye sağlık personeli, hizmet kalitesi ve alt yapıya ilişkin faktörlerin iyileştirilmesi ve güçlendirilmesi oldukça önemlidir.

Article Information

Research Article

Submitted: 01.06.2024

Accepted: 07.12.2024

Published: 31.12.2024

DOI: [10.58455/cutsad.1494078](https://doi.org/10.58455/cutsad.1494078)

December, 2024

No: 13

Pages: 1-12

Keywords:

Hospital, Health, Medical Tourism, Turkey, University

Abstract

Health tourism has become widespread and been source of income in recent years, especially in developing countries. In this study, the reasons why health tourists who come to an accredited Foundation University hospital for treatment purposes prefer Turkey were examined. The sample of the research consisted of 284 foreign patients who applied to a hospital operating under a Foundation University in Istanbul to get health care. Data were collected by face-to-face survey method with a translator. Descriptive statistics (mean, standard deviation and percentage distributions) and spearman rank correlation analysis were used to analyze the data. The primary reason of foreign patients prioritize when choosing Turkey is the "first-class doctors, nurses and healthcare personnel" ($4,39\pm 0,65$). In addition, there was a positive significant relationship between patients' intention to choose or recommend Turkey and the hospital they receive service from again and the variables of age, educational status, international accreditation, free/affordable post-treatment travel tours ($p<0,05$). In order to promote health tourism in our country, it is very important to improve and strengthen the factors related to qualified health personnel, service quality and infrastructure.

Giriş

İnsanlar çağlar boyunca daha sağlıklı ve kaliteli bir yaşam sürmek, tıbbi hizmetlerden yararlanmak ve iyi sağlığın teşviki için çeşitli bölgelere seyahat etmişlerdir (Aktepe, 2013). İnsanların ikamet ettiği yerin dışında konaklamak suretiyle sağlık arama ya da tedavi amaçlamaları, özel bir turizm çeşidi olan sağlık turizmini ortaya çıkarmıştır (Aydın, 2012). Sağlık turizmi, turizmi teşvik eden ülkeler tarafından, sağlık hizmeti alma hedefiyle seyahat eden turistleri çekmeye yönelik geliştirilen önemli bir alternatif turizm çeşididir (Agarwal & Vishwavidyalaya, 2023). Geniş anlamda sağlık turizmi, medikal (tıbbi) turizm, kaplıca turizmi ve yaşlı bakım ziyaretlerini kapsayan organize bir turizm hareketi olarak değerlendirilmektedir (Korkmaz vd., 2014; Aktepe & Ünal, 2019). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) sağlık turizmini; bireylerin iklim koşulları veya tıbbi müdahale yardımıyla fiziksel veya psikolojik sağlığı iyileştiren hizmetleri kişinin ikamet ettiği yerin dışındaki bir alanda 24 saatten fazla ancak bir yıldan az süre ile kullanması olarak tanımlanmaktadır (Amouzagar vd., 2016). Günümüzde, küresel düzeyde dünya nüfusunun artması ve yaşlanması, kronik hastalıklardaki yükseliş, uzun bekleme süreleri ve sağlık finansmanı sorunlarının bir sonucu olarak ortaya çıkan sağlık turizmi, bilgi, teknoloji ve ulaşım kolaylığı ile birlikte (Aksoy & Yılmaz, 2019), maliyet, hizmet ve deneyim açısından birçok avantaj sağlamaktadır (Johnston vd., 2012; Khan & Banerji, 2014; Kose & Colakoglu, 2023).

Sağlık turizm faaliyetleri ağırlıklı olarak eşit ekonomik güce sahip olan veya gelişmiş ülkelere gelişmekte olan ülkelere uzanan ülkeler arasında gerçekleşmektedir (Kara, 2020). 1990'lerden itibaren önemli gelişmeler kaydeden sağlık turizmi (Aktepe, 2013), başta Asya ülkeleri olmak üzere tüm dünyada büyük bir ivme kazanmıştır. Son birkaç yılda özellikle Hindistan, Malezya, Singapur ve Tayland gibi gelişmekte olan ülkelerde muazzam bir büyüme gözlemlenmiştir (Singh, 2019).

Sağlık turistleri gidecekleri yere karar verirken, genellikle çevrelerinde bulunan kişilerin tavsiyelerini dikkate almaktadırlar (Isikli vd., 2020). Bununla birlikte sağlık turizminde, maliyet, zaman, düzenleme, tıbbi seçim ve hizmetlerin bulunabilirliği, kalite, rahatlık ve bilgiye erişilebilirlik, turistlerin bu tür bir tatili seçmesini etkileyen ana faktörlerdir. Özellikle bir ülkede ilgili tıbbi tedavinin bulunmaması, hızlı cerrahi müdahaleler ve devlet sağlık sigortasının istenilen tıbbi tedaviyi karşılamaması önemli bir itici bir güç olarak değerlendirilmektedir (Dewi, 2023). Gelişmekte olan birçok ülke, sağlık turizmini bir altın madeni olarak görmekte ve sağlık turizmi endüstrisinin büyümesini ve gelişmesini güçlü bir şekilde desteklemekte ve bu konuda giderek artan bir rekabet içine girmektedir (Jahanbani vd., 2021). Genel olarak dünyadaki başlıca medikal turizm destinasyonları Kosta Rika, Meksika, ABD, Singapur, Tayland, Malezya, Hindistan, Filipinler, Tayvan, Güney Kore ve Türkiye'dir (Azimi vd., 2018; Aksoy & Yılmaz, 2019).

Türkiye kendine özgü avantajlarıyla sağlık turizminde kısa sürede önemli bir yol almış (Aydın, 2012), özellikle Avrupa, Ortadoğu, Türk Cumhuriyetleri ülkelerinden her yıl binlerce hastayı kendine çekmiştir. Ülkemiz, modern yöntemlerle gerçekleştirilen tıbbi operasyonlar, kaliteli altyapı ve ekipmanlar sayesinde Avrupa ve ABD'ye iyi bir pazar yakalamıştır (Korkmaz vd., 2014). Türkiye'nin sağlık sektöründeki alt yapısal sorunları çözmüş olması, yeterli ve kalifiye insan gücü, uygun maliyetler, Avrupa ve Ortadoğu arasında bir köprü görevi görmesi gibi faktörler, Türkiye'yi bu pazarda avantajlı hale getirmiştir (Aydın, 2012). Diğer yandan zengin termal su kaynakları, kanıta dayalı tıbbi hizmetler, geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamaları ve bu süreçlerin kamu ve özel sektör tarafından ileri teknoloji ile desteklenmesi, sağlık hizmetlerine erişilebilirliğin artması ve hizmet kalitesi beklentisinin yükselmesi gibi unsurlar, Türkiye'yi sağlık hizmeti alanında diğer gelişmiş ülkelerle rekabet edecek konuma getirmiştir (Özer & Son, 2012). Türkiye sıklıkla Almanya, Türk Cumhuriyetleri, Bulgaristan, Romanya ve Irak gibi komşu ülkelerden turist çekmektedir. Özellikle tıbbi amaçlı turizmde en dikkat çeken şehir ise İstanbul'dur (Korkmaz vd., 2014). Diğer yandan, Türkiye'nin tanıtım eksikliği, olumsuz imaj ve finansman sorunları sağlık turizminde karşılaştığı önemli sorunlar olarak gösterilmiştir (Şahbaz

vd., 2012). Türkiye iklimi, konukseverliği, kaliteli turizm işletmeleri, doğal ve tarihi güzellikleri gibi unsurlar açısından pozitif imaj algısına sahipken; terör saldırıları, özellikle yazılı ve görsel yansıyan kadın turistlere karşı işlenen suçlar, kadın hakları gibi bazı unsurlar bakımından ise negatif imaj algısına sahiptir (Ateşoğlu & Türker, 2013).

Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planı'nda "ülkemizin sağlık turizminde tercih edilen ülkeler arasına girmesinin sağlanması", "ülkemizin sağlık turizmi alanında tanınırlığının artırılması", "sağlık turizmine yönelik hizmet sunum kapasitesi geliştirilmesine" yönelik hedefler belirlenmiştir. Bu kapsamda, 2019 yılında 673.133 olan turist sayısını 2023 yılında 1.500.000'e yükseltmeyi hedeflemiştir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2022). Türkiye'nin sağlık turizminde öncü olabilmesi ve bu sektörün başarısında anahtar rol oynayan faktörlerin belirlenmesi, güçlendirilmesi ve geliştirilmesi oldukça önemli görülmektedir (Jahanbani vd., 2021).

Sağlık turizmi amacıyla ülkemize gelen yabancı hastaların sayısının kesin olarak tespit edilememesinin yanında, bu hastaların tercihlerinde etkili olan faktörler de tam anlamıyla ortaya konulamamıştır (Sevim & Sevim, 2019). Dünyanın pek çok ülkesinde yapılan araştırmalar medikal turizmin önemini ortaya koymuştur (Azimi vd., 2018; Singh, 2019; Kim & Seo, 2023). Ancak Türkiye son yıllarda özellikle medikal turizm alanında önemli başarılar yakalamış olsa da, pazar payı açısından sektöre öncülük eden ülkelerin gerisinde kalmıştır.

Bu çalışmada, sağlık turizmi amacıyla Türkiye'ye gelen hastaların ülkemizi tercih nedenleri incelenmiştir. Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- Sağlık turistlerinin Türkiye'yi tercih nedenlerinin düzeyi nedir?
- Sağlık turistlerinin Türkiye'yi tercih nedenleri demografik özellikler ile ilişkili midir?
- Sağlık turistlerinin Türkiye'yi tercih nedenleri, Türkiye'yi ve hizmet alınan hastaneyi tekrar tercih ve tavsiye etme niyeti ile demografik özellikler arasında ilişki var mıdır?

Araştırmanın Türkiye'de son yıllarda gelişmeye devam eden sağlık turizmi hakkında kamu ve özel sektör kuruluşlarınca bu alanda yapılacak yatırımlara yönelik bir farkındalık ortaya koyarak Türkiye sağlık turizm sektörünün gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca medikal turizm destinasyon kuruluşlarının, potansiyel müşterilerin beklentilerine göre kendi stratejilerini gözden geçirme fırsatı verecektir.

1.Literatür İncelemesi

Sağlık turizmi, turistlerin tıbbi ve rekreasyonel hizmetleri almak için dünyanın farklı bölgelerine seyahatini ifade etmektedir. Bu bakımdan sağlık turizmi, hem hastalıkları olan kişileri, hem de turistik kaynaklardan ve uygulanan tıbbi teknolojilerden iyileştirici etki almak isteyen sağlıklı insanları da kapsayan bir turist kitlesine sahiptir (Dunets vd., 2020). Küresel düzeyde önemli bir fenomen haline gelen sağlık turizmi, bir ülkenin ekonomik olarak büyümesinde önemli bir faktör olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle ülkeler doğal kaynakların kullanımı, tıbbi turizme yönelik hasta beklentilerinin karşılanması ve kurumsal alt yapıya yönelik iyileştirme stratejileri üzerine önemli çalışmalar yapmaktadırlar (Zuhri vd., 2016). Gözlemler tıbbi turizm destinasyonları bakımından yüksek kalitede tıbbi hizmet ve düşük fiyatlara sahip olan bazı Asya ülkelerinin, medikal turizm pazarında dikkat çekici konuma geldiklerini göstermektedir (Zarei vd., 2020).

Literatürde sağlık turizminin rekabetçiliğine ilişkin kapsamlı incelemeler olsa da, uluslararası rekabetçiliği tanımlayacak ortak bir çerçeve bulunmamaktadır. Bununla birlikte tıbbi hizmetlerden yararlanmak isteyen turistlerin, yurt içindeki yüksek maliyetler nedeniyle genellikle uzak ülkelerde, düşük tedavi maliyetlerinden yararlanmak amacıyla yabancı ülkelere seyahat ettikleri görülmektedir. Yapılan çalışmaların çoğunda ziyaret edilen yerlerdeki maliyetlerin düşüklüğüne vurgu yapılmaktadır

(Lee & Spisto, 2007; Aydın & Karamehmet, 2017; Dökme, 2019). Isikli vd., (2020) tarafından yapılan bir çalışmada, ülke dışında hastalıkların teşhis ve tedavi edilme olasılığı, ev sahibi ülkenin mevcut ve erişilebilir sağlık altyapısına sahip olması (hastane ve akreagardite hastane sayısı, gelişmiş tıbbi teknolojinin varlığı, deneyimli hekim sayısı, lisanslı turizm tesislerinin sayısı), sağlık maliyetleri ve sosyal, politik ve çevresel etkilerin medikal turizm talebini etkileyen önemli faktörler olduğu belirtilmiştir. Sağlık turizminde turistlerin yer seçiminde konum imajı, iklim ve çevre, çekicilik, tarihi anıtlar, güzel plajlar, sağlık turizmi altyapısı, hizmet kalitesi, misafirperverlik, erişilebilirlik, tesisler ve talebe olan cevap verebilirlik en önemli belirleyicilerdir (Kılavuz, 2018). Smith & Forgione (2007), hem ülkelerin (ekonomik ve politik koşullar) hem de sağlık hizmeti kurumlarının özelliklerinin (maliyetler, hastane akreditasyonu, bakımın kalitesi ve doktor eğitimi) sağlık hizmeti sağlayıcısının seçimini etkilediğini ileri sürmüştür. Yapılan çalışmalara göre sağlık turizminde yer seçimini etkileyen faktörler Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1. Sağlık turizminde yer seçimini etkileyen faktörler

Yazarlar	Yer seçimini etkileyen faktörler
Azimi vd., (2018)	Hastanelere medikal turist çekmede personel, hizmet ve süreç faktörlerinin en büyük etkiye sahip olduğu gözlemlenmiştir.
Singh (2019)	Ülkenin turist çekme motivasyonları; düşük maliyet, daha az bekleme süresi, kapsamlı tedavi aralığı ve kaliteli bakım, olumlu sosyo-kültürel faktörler, turistlerin ilgi çekici yerleri, teknoloji ve kişiselleştirilmiş hizmetler olurken, itici güçler; erteleme, spesifik tedavinin bulunmaması, sağlık hizmetlerinin kalitesiz olması, sigorta kapsamının olmaması, mahremiyet endişeleri ve medikal turizmle ilgili yasal sorumluluktur.
Sevim & Sevim (2019)	Sağlık hizmeti kalitesi, çağdaş sağlık kuruluşları ve ülkenin sahip olduğu doğal güzellikler yüksek ortalama ile değerlendirilirken, ülkenin turistik faaliyetleri, dini yakınlık ve ülkede tedavinin yapılamaması kriterleri en düşük ortalama ile değerlendirilmiştir.
Aktepe & Ünal (2019)	Uzmanlaşmış hekim sayısı medikal turist sayısını pozitif yönde etkilerken, nitelikli hasta yatağı sayısına negatif yönde etki ettiği bulunmuştur.
Çapar & Aslan (2020)	Yüksek kalitede sağlık hizmetlerinin güvenli bir şekilde sunulması, yüksek hijyen düzeyleri, sağlık hizmetlerine kolay erişim, para tasarrufu fırsatları ve turizm fırsatları gibi birçok faktörün olduğu belirlenmiştir.
Jahanbani vd., (2021)	Tesis ve altyapı, ekonomik, politika oluşturma ve planlama, etkili pazarlama, sosyo-kültürel ve politik-yasal kriterler olarak tespit edilmiştir. Çalışmada “tesis ve alt yapı” kriteri sağlık turizminin gelişimini etkileyen en önemli faktör olarak gösterilmiştir.
Kim & Seo (2023)	Vize alma kolaylığı, yüz yüze olmayan bakım, sigorta faturalandırma sistemleri, yabancı dil uzmanlığı, kurumlar ve sağlık kuruluşları için kazan-kazan sistemleri ve uluslararası erişilebilirlik gibi temel hedef ülkeler ve etkili stratejiler belirlenmiştir.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Amacı: Araştırma Türkiye’de akredite bir Vakıf Üniversite hastanesine tedavi olmak amacıyla gelen yabancı hastaların Türkiye’yi tercih nedenlerini belirlemek amacıyla tasarlanmıştır.

2.2. Araştırmanın Tasarımı ve Örneklem: Araştırma kesitsel bir çalışmadır. Çalışmanın yapıldığı sağlık kuruluşunda, çalışma yapılmadan önceki son 12 ayda ortalama 1000 yabancı hasta geldiği bilinmektedir. Örneklem sayısı, evreni bilinen ve evreni temsil yeteneği olan minimum örneklem sayısı formülü¹ ile hesaplanmıştır. Bu amaçla, %95 güven ($\alpha = 0.05$), 0.05 sapma ($d=0.05$), en yüksek örnekleme ulaşabilmek için görüş sıklığı 0.50 ($p=0.50$) alınmış, minimum örneklem sayısı 278 olarak belirlenmiştir. Çalışma, 1 Temmuz-1 Ağustos 2016 tarihleri arasında İstanbul’da Vakıf Üniversite hastanesine tedavi amaçlı gelen ve çalışmayı kabul eden 284 hasta ile gerçekleştirilmiştir. Anketler sağlık turistlerine, yüz-yüze çevirmen eşliğinde uygulanmış, anketi yarıda bırakan kimse olmamıştır. Çalışmanın yapıldığı Vakıf Üniversite hastanesi JCI (Joint Commission International) tarafından denetlenen ve Akademik Tıp Merkezi Hastane Standartlarına sahiptir.

2.3. Veri Toplama Araçları: Anket formu, literatür taraması yapılarak, daha önce yapılan çalışmalardan elde edilmiştir (Ünal & Demirel, 2011; Aydın, 2012; Şahbaz vd., 2012; Ozsari & Karatana, 2013). Anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yabancı hastaların demografik özelliklerine ilişkin sorular, ikinci bölümde hastaların Türkiye’yi tercih nedenlerini belirlemeye yönelik anket formu (22 adet soru ve beşli Likert), üçüncü bölümde ise hastaların Türkiye’yi ve tedavi görülen hastaneyi tekrar tercih etme ve tavsiye etme niyetine ilişkin sorular yer almaktadır. Anket sorularının Cronbach’s Alpha güvenilirlik katsayısı 0,974 olarak bulunmuştur. Veriler tercüman eşliğinde yüz yüze anket yöntemi ile toplanmıştır. Anket formu, soruların anlaşılabilirliği açısından İngilizce, Arapça ve Rusça bilen 3 tercüman eşliğinde uygulanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi: Araştırmada tanımlayıcı istatistikler olarak ortalama, standart sapma ve yüzde dağılımlar, değişkenler arasındaki ilişkiler Spearman Korelasyon katsayısı ile test edilmiştir. Korelasyonlar incelenirken anlamlılık seviyesinin yanında $r \geq 0,25$ olan korelasyonlar yorumlanmış, çok zayıf korelasyonlar istatistiksel olarak anlamlı olsa da yorumlanmamıştır. Sorulara verilen cevapların güvenilirliği için Cronbach’s Alpha güvenilirlik analizi yapılmıştır. Veriler IBM SPSS 22.0 (Statistical Package for Social Sciences) programıyla analiz edilmiş, elde edilen sonuçlar 0,05 anlamlılık düzeyinde yorumlanmıştır.

3. Bulgular

Tablo 2’de yabancı hastaların demografik özellikleri yer almaktadır.

Tablo 2. Hastaların Demografik Özellikleri

Demografik özellikler		n (284)	%
Cinsiyet	Kadın	123	43,3
	Erkek	161	56,7
Yaş	20-30	100	35,2
	31-40	100	35,2
	41 ve üzeri	84	29,6
Medeni durum	Bekar	108	38,0
	Evli	148	52,1
	Boşanmış	28	9,9

$$^1 n = \frac{p(1-p)Nz_{\alpha/2}^2}{d^2} \text{ (Yamane, 2001)}$$

Eğitim düzeyi	İlkokul	63	22,2	
	Ortaokul	27	9,5	
	Lise	70	24,6	
	Lisans	102	35,9	
	Lisansüstü	22	7,7	
Çocuk durumu	Evet	121	42,6	
	Hayır	163	57,4	
Ülke	Avrupa	48	16,90	
	Orta Doğu	229	80,63	
	Diğer	7	2,47	
Gelir durumu	Minimum (\$)	Maksimum (\$)	Ortalama (\$)	Ss (±)
	502,00	30,681	3816,50	3034,70

Tablo 2 incelendiğinde, hastaların %56,7'sinin erkek, %35,2'sinin 20-30 yaş, %32,2 sinin 31-40 yaş aralığında, %52,1'inin evli, %35,9'unun üniversite mezunu, %57,4'ünün çocuk sahibi olmadığı, %80,63'ünün Orta Doğu ülkelerinden, %16,9'unun Avrupa ülkelerinden geldiği görülmektedir. Çalışmaya katılan hastaların aylık geliri 502-30681 \$ arasında değişmekte olup, ortalama gelir düzeyi 3816,50±3034,70 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3. Hastaların Türkiye'yi Tercih Nedenleri

Önermeler	n	Ort.	Ss	Med.
“Birinci sınıf doktor, hemşire ve sağlık personeli”	284	4,39	,65	4,00
“Mükemmel hasta bakımı”	284	4,37	,66	4,00
“Yüksek teknolojiye sahip medikal ekipmanlar”	284	4,35	,71	4,00
“Hızlı hizmet”	284	4,35	,65	4,00
“Verilen paranın karşılığı”	284	4,34	,65	4,00
“Mükemmel olanaklar/kolaylıklar”	284	4,34	,66	4,00
“Mükemmel tıbbi bakım aralıkları”	284	4,32	,66	4,00
“Uygun tıbbi tedavi maliyeti”	284	4,28	,78	4,00
“Ülkenizdeki doktorların tavsiyesi”	284	4,27	,72	4,00
“Daha önce gelen kişilerin tavsiyesi”	284	4,23	,78	4,00
“Daha ucuz doktor ve harçlar/vergiler”	284	4,20	,85	4,00
“Bekleme süresinin olmaması”	284	4,20	,79	4,00
“Tıbbi tedavi ile birlikte seyahat masrafları yurtiçinde olduğundan daha ucuz olması”	284	4,15	,81	4,00
“Tıbbi tedavi ile birlikte seyahat masrafları alternatif diğer ülkelerden daha ucuz olması”	284	4,13	,91	4,00
“Dini ve kültürel yakınlık”	284	4,08	,98	4,00
“Çeşitli tıbbi tedavi paketleri için özel fiyatlar”	284	4,01	1,03	4,00
“Sağlık turizm acentelerinin önerisi”	284	3,96	1,04	4,00
“Havalimanı hizmetleri ve vize uzatımı gibi ekstra hizmetler”	284	3,82	1,14	4,00
“Uluslararası Akreditasyon”	284	3,70	1,18	4,00
“Tedavi sonrası ücretsiz/uygun fiyatlı seyahat turları”	284	3,51	1,37	4,00
“Türkiye'nin turistik özellikleri”	284	3,35	1,35	4,00

Tablo 3’de hastaların Türkiye’yi tercih nedenleri arasında “birinci sınıf doktor, hemşire ve sağlık personeli olması” (4,39±0,65), “mükemmel hasta bakımı” (4,37±0,66), “yüksek teknolojiye sahip medikal ekipmanlar” (4,35±0,71) ve “hızlı hizmet” (4,35±0,65) en yüksek ortalamaya sahip iken, en düşük sıralamada “Türkiye’nin turistik özellikleri” (3,35±1,35) gösterilmiştir.

Hastaların Türkiye’yi tercih nedenleri, Türkiye’yi ve hizmet alınan hastaneyi tekrar tercih ve tavsiye etme durumu ile demografik özellikler arasındaki ilişkiyi inceleyen korelasyon analizi Tablo 4’de verilmiştir.

Table 4: Korelasyon Analizi Tablosu

	Türkiye’yi tekrar tercih etme	Türkiye’yi başkalarına tavsiye etme	Aynı hastaneyi tekrar tercih etme	Aynı hastaneyi başkalarına tavsiye etme	Cinsiyet	Yaş	Eğitim	Medeni durum	Gelir
Türkiye’yi tekrar tercih etme	1,000				-,196**	-,257**	,310**	-,145*	,137*
Türkiye’yi başkalarına tavsiye etme	,905**	1,000			-,124*	-,231**	,348**	-,159**	0,097
Aynı hastaneyi tekrar tercih etme	,503**	,513**	1,000		-,144*	-,361**	,322**	-,172**	0,074
Aynı hastaneyi başkalarına tavsiye etme	,498**	,503**	,923**	1,000	-,145*	-,334**	,322**	-,151*	0,016
Uluslararası akreditasyon	,330**	,342**	,460**	,500**	-,185**	-,253**	,358**	-,208**	0,063
Birinci sınıf doktor, hemşire ve sağlık personeli	,241**	,236**	,262**	,277**	-0,085	-,193**	,269**	-,251**	-0,029
Yüksek teknolojiye sahip medikal ekipmanlar	,196**	,180**	,191**	,189**	-,133*	-,195**	,210**	-,204**	0,030
Hızlı hizmet	,203**	,231**	,180**	,159**	-0,046	-,202**	,213**	-,236**	0,104
Mükemmel hasta bakımı	,153**	,192**	,183**	,202**	-0,026	-,135*	,206**	-,224**	0,014
Mükemmel olanaklar/kolaylıklar	,155**	,151*	,148*	,142*	-0,058	-,142*	,162**	-,230**	0,080
Mükemmel tıbbi bakım aralıkları	,185**	,125*	,124*	,121*	-0,010	-,133*	,142*	-,144*	,167**
Uygun tıbbi tedavi maliyeti	,164**	,163**	,157**	,170**	0,010	-,153*	,145*	-,149*	0,097
Daha ucuz doktor ve harçlar/vergi	,187**	,190**	,156**	,164**	0,000	-,124*	0,079	-,164**	0,071
Verilen paranın karşılığı	,132*	,138*	0,098	0,107	0,028	-0,060	0,109	-,152*	,023
Tıbbi tedavi ile birlikte sıra seyahat masrafları yurtiçinde olduğundan daha ucuz	,188**	,189**	,187**	,192**	0,066	-0,100	,133*	-,129*	0,046
Tıbbi tedavi ile birlikte seyahat masrafları alternatif diğer ülkelerden daha ucuz	,268**	,282**	,239**	,273**	0,068	-,143*	,173**	-,203**	0,026
Havalimanı hizmetleri ve vize uzatımı gibi ekstra hizmetler	,288**	,299**	,340**	,353**	-,125*	-,253**	,222**	-,186**	0,018

Tablo 4 incelendiğinde; hastaların Türkiye’yi tekrar tercih ile başkalarına tavsiye etme değişkeni arasında çok yüksek bir ilişki bulunmuştur ($r=0,905$; $p<0,01$). Turistlerin Türkiye’yi tekrar tercih ile

aynı hastaneyi tekrar tercih ve başkalarına tavsiye etme değişkenleri; ve Türkiye'yi başkalarına tavsiye ile aynı hastaneyi tekrar tercih ve başkalarına tavsiye etme değişkenleri arasında orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur (sırasıyla: $r=0,503$; $r=0,498$; $r=0,513$; $r=0,503$; $p<0,01$). Hastaların aynı hastaneyi tekrar tercih ile başkalarına tavsiye etme değişkeni arasında çok yüksek bir korelasyon bulunmuştur ($r=0,923$; $p<0,01$).

Hastaların Türkiye'yi tekrar tercih etme değişkeni ile en yüksek ilişkili faktörler; “din ve kültürel yakınlık” ($r=0,346$; $p<0,01$), “uluslar arası akreditasyon” ($r=0,330$; $p<0,01$) ve “tıbbi tedavi sonrası ekonomik seyahat turları” ($r=0,330$; $p<0,01$) olduğu saptanmıştır.

Hastaların aynı hastaneyi tekrar tercih değişkeni ile en yüksek ilişkili faktörlerin, “Türkiye'nin turistik özellikleri” ($r=0,462$; $p<0,01$), “uluslar arası akreditasyon” ($r=0,460$; $p<0,01$), ve “tıbbi tedavi sonrası ekonomik seyahat turları” ($r=0,431$; $p<0,01$) olduğu görülmektedir Aynı hastaneyi başkalarına tavsiye etme değişkeni ile yüksek ilişkili faktörler ise; “uluslar arası akreditasyon” ($r=0,500$; $p<0,01$), “Türkiye'nin turistik özellikleri” ($r=0,477$; $p<0,01$), “tedavi sonrası ücretsiz/uygun fiyatlı seyahat turları” ($r=0,453$; $p<0,01$) olarak belirlenmiştir.

Hastaların cinsiyet ve gelir durumu ile diğer değişkenler arasında ilişki bulunmamıştır. Yaş faktörü ile Türkiye'yi ve aynı hastaneyi tekrar tercih ve başkalarına tavsiye etme değişkeni arasında negatif yönlü bir ilişki ($r=-0,257$, $r=-0,361$; $p<0,01$); eğitim durumu ile Türkiye'yi ve aynı hastaneyi tekrar tercih ve Türkiye'yi ve aynı hastaneyi başkalarına tavsiye değişkenleri arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur (sırasıyla $r=0,310$, $r=0,322$; $r=0,348$, $r=0,322$; $p<0,01$).

4. Tartışma

Türkiye, iklimi, coğrafi konumu ve turizmde sağladığı gelişmelerle sağlık turizminde ön plana çıkan bir ülke konumundadır. Ülkeye gelen yabancı hastaların sosyo-demografik özelliklerinin belirlenmesi, sağlık turizmi tercihlerinde etkili olan faktörlerin incelenmesi, öne çıkan faktörlerin değerlendirilmesi, sağlık turizmine yönelik stratejilerin geliştirilmesinde oldukça önemlidir.

Bu çalışma, yabancı hastaların bakış açılarına dayanarak Türkiye'yi tercih nedenlerini belirlemeyi amaçlamıştır.

Çalışmada, Türkiye'ye tedavi olmak için gelen yabancı hastaların, ülke tercihlerinde etkili olan faktörler incelendiğinde, “birinci sınıf doktor, hemşire ve sağlık personeli”, en önemli unsur olarak değerlendirilmiştir. Bu kriteri, “mükemmel hasta bakımı”, “yüksek teknolojiye sahip medikal ekipman”, “hızlı hizmet”, “verilen paranın karşılığı” ve “mükemmel olanaklar sağlanması”, takip etmiştir. Türkiye'nin “turistik özellikleri”, “tedavi sonrası ücretsiz veya uygun fiyatlı seyahat turları” ve “uluslar arası akreditasyon” kriterleri ise en düşük ortalama ile değerlendirilmiştir. Buna göre yabancı hastaların yer tercihi yaparken, en fazla kalifiye sağlık personeli ve hizmet kalitesine ilişkin faktörlerden etkilendiği söylenebilir. Literatürde, sağlık turistlerinin ülke seçiminde göz önünde bulundurdıkları belirleyiciler arasında sosyoekonomik, politik durum, mevzuat, aracı kuruluşlar, ulaşım ve diğer turizm faaliyetleri gösterilirken, kurum ya da kuruluş tercihinde, hizmet kalitesi, uygun maliyet, bekleme süresi, tanıtım, iletişim ve teknoloji unsurlarının dikkate alındığı bildirilmektedir (Dökme, 2019). Ülkemizde yapılan çalışmalardan elde edilen bazı bulgular bu çalışmanın sonuçlarını desteklemektedir. Şahbaz vd., (2012) tarafından yapılan bir çalışmaya göre, Türkiye'ye gelen yabancı hastaların ülkemizi tercih etmesinde en önemli nedenlerinin başında uygun maliyet ve sağlık hizmetlerinin kalitesi gelmektedir. Aydın & Karamehmet (2017) tarafından hastalar ve sağlık profesyonelleri üzerinde yapılan bir çalışmada, hastalar kültürel olarak kendilerine benzeyen ülkeleri (din ve dil) tercih etmektedir. Bu görüş sağlık profesyonelleri tarafından desteklenmekle birlikte, profesyonellerin ve hastaların

farklılaştığı başlıca noktalar, siyasi ve ekonomik istikrar, düzenlemeler ve yasal çerçeve ve erişim kolaylığı olarak sıralanmıştır. Üstün & Demir Uslu (2022) sağlık turistleri destinasyon tercihlerini yaparken, en fazla sağlık tesisi ve sağlık hizmetleriyle ilgili faktörlerden etkilendiğini gözlemlemiştir. Canoğlu vd., (2016) tarafından yapılan bir çalışmada medikal turistlerin kararlarını en çok etkileyen değişkenler arasında önem sırasına göre deneyimli doktorlar, tıbbi tedavi düzenlemelerinin kolaylığı, makul hizmet ücretleri, sağlık tesislerinin teknolojik üstünlüğü ve sağlık hizmetleri dışındaki kültürel ve doğal güzellikler olarak sıralanmıştır. Çapar & Aslan (2020) tarafından yapılan bir çalışmada kaliteli, nispeten ucuz tıbbi tedavi tesisleri ve erişilebilir sağlık hizmetleri seyahatin başlıca nedenleri olarak gösterilmiştir. Gül (2019) tarafından Samsun'da sağlık turistleri üzerinde yapılan bir çalışmada Ortadoğu ve Afrika ülkelerinden gelen hastalar, sağlık hizmetleri ve personel kalitesinden dolayı Samsun'u tercih ederken, Avrupa ve gelişmiş ülkelerden gelen hastalara fiyat avantajları da eklendiği belirtilmiştir. Diğer yandan Yiğit (2016) tarafından yapılan nitel bir çalışmada, ülkemizde tıbbi turizmi etkileyen faktörlerden imaj, tanıtım eksikliği, sağlık politikası, kapasite sorunları, kalifiye işgücü eksikliği, dil ve iletişim sorunları, turistik tesis yetersizliği ve hastane alt yapısına ilişkin problemlere dikkat çekilmiştir. Johnston vd.,(2012) Kanada'da yaptıkları nitel bir çalışmada, sağlık turistleri genellikle ameliyat için düşük bekleme süreleri ile motive olsalar da, prosedürlerin maliyeti ve kullanılabilirliği katılımcılar için ortak motivasyonlar olarak gösterilmiştir. Goodarzi vd., (2014) İran'da yaptıkları çalışmada, kalite, kültür, tesis, bilgi ve iletişim teknolojisi gibi tüm faktörlerin medikal turizmin gelişimi ile doğrudan ve pozitif bir ilişkiye sahip olduğu, fiyat faktörünün ise medikal turizmin gelişimi ile negatif ve ters yönde bir ilişki saptanmıştır. Hindistan'da yapılan bir çalışma kolay erişim, tıbbi hizmet kalitesi, hizmet maliyeti ve akran tavsiyesinin sağlık turizmi yer seçiminde önemli faktörler olduğunu ortaya koymuştur (Milton, 2022).

Bu araştırmada, yabancı hastaların Türkiye'yi tekrar tercih niyeti ile başkalarına tavsiye niyeti arasında çok yüksek bir ilişki bulunmuştur. Diğer yandan, hastaların Türkiye'yi tekrar tercih niyeti ile aynı hastaneyi tekrar tercih ve başkalarına tavsiye etme niyeti; ve Türkiye'yi başkalarına tavsiye niyeti ile aynı hastaneyi tekrar tercih ve başkalarına tavsiye niyeti arasında orta düzeyde korelasyon bulunmuştur. Bu bulgular, Türkiye'yi tekrar tercih etme niyeti olan yabancı hastaların, başkalarına tavsiye etme eğilimlerinin de yüksek olduğunu göstermektedir.

Hastaların Türkiye'yi ve aynı hastaneyi tekrar tercihinde rol oynayan faktörler; “uluslar arası akreditasyon”, “havalimanı hizmetleri ve vize uzatımı gibi hizmetler”, “çeşitli tıbbi tedavi paketleri için özel fiyatlar”, “tedavi sonrası ücretsiz/uygun fiyatlı seyahat turları”, “dini ve kültürel yakınlık”, “sağlık turizm acentelerinin önerisi” ve “Türkiye'nin turistik özellikleri” gösterilmiştir. Çalışmada, hastaların Türkiye'yi tercih nedenleri arasında “uluslar arası akreditasyon” faktörü son sıralarda yer alırken, hastaların ülkeyi ve hizmet aldıkları hastaneyi tekrar tercih niyetinde önemli bir faktör olarak görülmesi dikkat çekicidir. Literatür, tıbbi turizm amacıyla yurt dışından ülkemize gelen turistlerin, hizmet aldıkları hastanenin JCI akreditasyon belgesine ve kalite standartlarına sahip olması turistler açısından büyük bir önem taşıdığını ifade etmektedir (Şahbaz vd., 2012; Özkan, 2019). Çalışmada ülkenin, “turistik özellikleri” ve “uluslararası akreditasyon” gibi faktörler son sıralarda tercih nedeni olmuştur. Canoğlu vd., (2016) çalışmasında, medikal turistlerin karar vermesinde etkili olan tanıtım stratejileri arasında geleneksel ağızdan ağıza iletişim olduğu vurgulanmış, ancak daha etkili stratejilerin uygulanmaya alınmasının gerekliliğine dikkat çekilmiştir. Bu değerlendirme, hastaların özellikle “uluslar arası akreditasyon” faktörünü en son sıralarda dikkate alması, ülkemizin sağlık sisteminin turistler tarafından yeterince tanınmadığını düşündürmektedir.

Hastaların Türkiye'yi ve hastaneyi başkalarına tavsiye niyeti ile ilişkili faktörler ise “uluslar arası akreditasyon”, “tıbbi tedavinin yanı sıra seyahat masrafları alternatif diğer ülkelerden daha ucuz olması”, “havalimanı hizmetleri ve vize uzatımı gibi ekstra hizmetler”, “çeşitli tıbbi tedavi paketleri için

özel fiyatlar”, “tedavi sonrası ücretsiz/uygun fiyatlı seyahat turları”, “dini ve kültürel yakınlık”, “sağlık turizm acentelerinin önerisi” ve “Türkiye'nin turistik özellikleri” gösterilmiştir.

Hastaların cinsiyet ve gelir durumu ile diğer değişkenler arasında bir ilişki bulunmamıştır. Diğer yandan yabancı hastaların “birinci sınıf doktor, hemşire ve sağlık personeli bulundurma” hususu bekar turistler lehine daha yüksek bir ortalamaya sahiptir. Sevim & Sevim (2019) tarafından yapılan çalışmada “hastaların düşük fiyat”, “ülkelerindeki yasal sınırlamalar” ve “çalışanlarla olan iletişimin etkileri” yönünde, kadın hastaların erkeklere göre daha yüksek ortalama ile yanıt verdikleri belirlenmiştir.

Yaş faktörü ile Türkiye'yi ve aynı hastaneyi tekrar tercih ve aynı hastaneyi başkalarına tavsiye etme değişkeni arasında anlamlı ve negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Hastaların yaş aralığı azaldıkça, Türkiye'yi ve aynı hastaneyi tekrar tercih ve aynı hastaneyi başkalarına tavsiye niyeti artmakta ve özellikle hastalar “uluslararası akreditasyon”, “havalimanı ve vize uzatma hizmetleri”, “tedavi sonrası ücretsiz/uygun fiyatlı seyahat turları” ve “Türkiye'nin turistik özellikler” gibi kriterleri dikkate alma eğilimi göstermektedirler. Sevim & Sevim (2019) çalışmasında 51 yaş ve üzeri hastaların, 20-50 yaş grubunda olanlara göre “ülkeler arasındaki mesafenin etkilerini” daha yüksek bir ortalama ile değerlendirdikleri görülmüştür.

Çalışmada eğitim durumu ile Türkiye'yi ve aynı hastaneyi tekrar tercih ve başkalarına tavsiye etme değişkenleri arasında pozitif bir ilişki saptanmıştır. Hastaların eğitim seviyesi arttıkça Türkiye'yi ve aynı hastaneyi tekrar tercih ve başkalarına tavsiye etme niyeti artmaktadır. Bu gruptaki hastaların Türkiye'yi ve aynı hastaneyi tercih niyetinde “uluslararası akreditasyon”, “birinci sınıf doktor, hemşire ve sağlık personeli”, “tedavi sonrası ücretsiz/uygun fiyatlı seyahat turları” ve “Türkiye'nin turistik özellikleri” önemli unsurlar olarak değerlendirilmiştir. Sevim & Sevim'in (2019) çalışmasında; düşük eğitim düzeyindeki (lise ve altı) hastalar “ülkelerindeki uzmanlık alanının olmaması”, “yasal sınırlamaların olması”, “ülkenin dini yakınlığı” gibi faktörleri daha yüksek ortalama ile değerlendirirken, yüksek eğitim düzeyindeki (lisans ve üstü) hastalar tarafından “sağlık kuruluşlarının modernliği” etkisi, daha yüksek ortalama ile yanıtlanmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, bir Vakıf Üniversite hastanesine 1 Temmuz- 1 Ağustos 2016 tarihleri arasında tedavi amacıyla gelen yabancı hastalar ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma bir hastaneyi ve belirli bir zaman aralığını kapsamaktadır. Çalışmada kullanılan veri toplama aracı geçerlilik ve güvenilirliği yapılmış bir ölçek değildir.

5. Sonuç ve Öneriler

Sağlık turizmi dünyada ve ülkemizde önemi her geçen gün artan bir sektördür. Pek çok ülke, en son teknolojiye sahip tesislerle çeşitli tıbbi, cerrahi ve dişçilik hizmetleri sunarak medikal turizm pazarında başarılı olmak için girişimlerde bulunmaktadır. Bu nedenle bu sektörün başarısında anahtar rol oynayan faktörlerin belirlenmesi, güçlendirilmesi ve geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Bu çalışmada yabancı hastaların Türkiye'yi tercih nedenleri incelenmiştir. Araştırmada, hastaların Türkiye'yi tercih nedenleri arasında “birinci sınıf doktor, hemşire ve sağlık personeli”, “mükemmel hasta bakımı”, “yüksek teknolojiye sahip medikal ekipman ve hızlı hizmet” en önemli faktörler olarak görülürken, uluslar arası akreditasyon, havalimanı hizmetleri ve vize uzatımı gibi ekstra hizmetler”, “tedavi sonrası ücretsiz/uygun fiyatlı seyahat turları”, “dini ve kültürel yakınlık”, “sağlık turizm acentelerinin önerisi” ve “Türkiye'nin turistik özellikleri”, en az tercih nedeni olarak gösterilmiştir.

Hastalar, Türkiye'yi ve hastaneyi başkalarına tavsiye ederken öncelikle “uluslar arası akreditasyon”, “tıbbi tedavinin yanı sıra seyahat masraflarının daha ucuz olması”, “havalimanı hizmetleri ve vize uzatımı gibi ekstra hizmetlerin olması”, “çeşitli tıbbi tedavi paketleri için özel fiyatlar”, “tedavi sonrası

ücretsiz/uygun fiyatlı seyahat turları”, “dini ve kültürel yakınlık” ve “Türkiye'nin turistik özellikleri” gibi unsurları dikkate almaktadırlar.

Yabancı hastaların yaş aralığı azaldıkça ve eğitim düzeyi yükseldikçe Türkiye'yi ve aynı hastaneyi tekrar tercih ve aynı hastaneyi başkalarına tavsiye etme niyetleri artmaktadır. Çalışmada hastaların Türkiye'yi ve hizmet aldıkları hastaneyi tekrar tercih etme niyeti ile ilişkili en önemli faktörler, “uluslar arası akreditasyon” ve “birinci sınıf doktor, hemşire ve sağlık personelidir”. Bulgular, turistlerinin yer seçiminde üzerinde durdukları en önemli faktörün kalifiye sağlık personeli ve sağlık hizmeti kalitesi olduğunu göstermiştir.

Bir ülkenin sağlık turizmi pazarında rekabet edebilme gücü, o ülkenin sağlık hizmeti altyapısı ve bakım standartlarının kalitesi ile doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla Türkiye'nin iyi bir sağlık turizmi teşviki için, sağlık koşullarını ve sunduğu sağlık hizmetlerini sürekli iyileştirmesi, gelişen teknolojiye ayak uydurması ve alt yapıyı artırmaya yönelik faaliyetlere hız vermesi oldukça önemlidir. Bununla birlikte hizmet sunduğu sağlık kuruluşlarında uluslararası akreditasyon, kalite standartları, personel eğitimi ve yabancı dil gibi konulara önem vererek, uluslar arası düzeyde Türkiye'nin sağlık sistemi hakkında bilgilendirme ve hizmeti pazarlamasına yönelik tanıtımlarının yapılması önerilebilir.

Bilgi Notu

Destek Bilgisi: Bu çalışmanın hazırlanması süresince herhangi bir bireyden ya da kurumdan ayrı ya da nakdi bir yardım/destek alınmamıştır.

Etik Onayı: Makalede ulusal ve uluslararası araştırma ve yayın etiğine uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde **Çatalhöyük Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisinin** hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.

Etik Kurul Onayı: Bu çalışma, TR Dizin etik kurul izni gerektiren çalışma grubunda yer almamaktadır. Bu çalışma için İstanbul Medipol Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır.

Çıkar Çatışması: Makalede herhangi bir çıkar çatışması ya da kazancı yoktur.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Çalışma üç yazarın katkısı ile hazırlanmıştır. Katkı oranları eşittir.

Kaynakça

- Agarwal, P., Vishwavidyalaya, D.S. (2023). The Role and Importance of Ayurveda in Health Tourism in India. *International Journal of Health Management and Tourism*, 8(3), 319-325.
- Aksoy, C., & Yılmaz, S. (2019). Sağlık Turistlerinin Hastaneleri Tercih Etme Kriterleri: Yönetici Görüşleri. *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 27-39.
- Aktepe, C. (2013). Sağlık Turizminde Yeni Fırsatlar ve Türkiye'de Yerleşik Sağlık İşletmelerinin Pazarlama Çabaları. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 170-188.
- Aktepe, C., & Ünal, M. (2019). Türkiye de Medikal Turizmi Etkileyen Faktörlerin Analizi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(6), 366-381.
- Amouzagar, S., Mojaradi, Z., Izanloo, A., Beikzadeh, S., & Milani, M. (2016). Qualitative Examination of Health Tourism and Its Challenges. *International Journal of Travel Medicine and Global Health*, 4(3), 88-91.
- Ateşoğlu, İ., & Türker, A. (2013). Türkiye'yi Ziyaret Eden Turistlerin Algıladıkları Ülke İmajı ve Olumsuz Algılara İlişkin Çözüm Önerileri. *Yenifikir*, 10, 112-135.
- Aydın, O. (2012). Türkiyede Alternatif Bir Turizm: Sağlık Turizmi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), 91-96.

- Aydın, G., & Karamahmet, B. (2017). Factors affecting health tourism and international health-care facility choice. *International Journal of Pharmaceutical and Healthcare Marketing*, 11(1), 16-36.
- Azimi, R., Mahmoudi, G., & Esmaeili, H.-A. (2018). Ranking Factors Affecting the Attraction of Foreign Medical Tourists in Hospitals Affiliated to Mashhad University of Medical Sciences Based on Marketing Mix Model. *Iran J Public Health*, 47(10), 1593-1598.
- Canoğlu, M., İnan, H., & Güler, E. Ö. (2016). The Motivational Behaviors And Perceptions of The Medical Tourists – The Case Turkey. *Int Journal Of Health Manag. And Tourism*, 1(3), 45-67.
- Çapar, H., & Aslan, Ö. (2020). Factors Affecting Destination Choice in Medical Tourism. *International Journal of Travel Medicine and Global Health*, 8(2), 80-88.
- Dewi, R. D. C. (2023). The Development of Medical Tourism with Preventive Technology: Medical Wellness. *Consilium Sanitatis: Journal of Health Science and Policy*, 1(3), 137-146.
- Dökme, S. (2019). Medikal Turizmde Hasta Tercihini Etkileyen Faktörler. *Social Sciences Studies Journal*, 5(30), 825-831.
- Dunets, A. N., Yankovskaya, V., Plisova, A. B., Mikhailova, M. V., Vakhrushev, I. B., & Aleshko, R. A. (2020). Health tourism in low mountains: A case study. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 7(3), 2213-2227.
- Goodarzi, M., Taghvaei, M., & Zangiabadi, A. (2014). Factor Analysis of Effective Factors on the Improvement of Medical Tourism in Shiraz Megalopolis. *Environmental Management and Sustainable Development*, 3(1), 138.
- Gül, S. (2019). A Qualitative Research on Medical Tourism of Samsun (Turkey). *International Journal of Geography and Geography Education*, 40, 283-294.
- Isikli, E., Serdarasan, S., & Karadayi-Usta, S. (2020). Predicting the Medical Tourism Demand of Turkey. F. Calisir & O. Korhan (Eds.), *Industrial Engineering in the Digital Disruption Era*, (ss. 119-132). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-42416-9_12
- Jahanbani, E., Derikvand, M., Najafpour, Z., Torabipour, A., & Razmi, V. (2021). Factors Affecting Health Tourism Development in Khuzestan Province in 2019. *Jundishapur Journal of Health Sciences*, 13(2), 1-8.
- Johnston, R., Crooks, V. A., & Snyder, J. (2012). “I didn’t even know what I was looking for”: A qualitative study of the decision-making processes of Canadian medical tourists. *Globalization and Health*, 8(1), 23.
- Kara, T. (2020). Health Tourism and Concept Complexity of Health Tourism in Turkey. *International Journal of Health Management and Tourism*, 5(3), 264-290.
- Khan, M. I., & Banerji, A. (2014). Health Care Management in India: Some Issues and Challenges. *Journal of Health Management*, 16(1), 133-147.
- Kılavuz, E. (2018). Medical Tourism Competition: The Case Of Turkey. *Int Journal Of Health Manag. And Tourism*, 3(1), 42-58.
- Kim, K.-L., & Seo, B.-R. (2023). Analyzing a New Model of Medical Tourism Policy: Target Country-Specific Models and Marketing Strategies. *Iranian Journal of Public Health*, 52(10), 2090-2098.
- Korkmaz, M., Aytaç, A., Yücel, A. S., Kiliç, B., Toker, F., & Gümüş, S. (2014). Health Tourism in Turkey and Practical Example of Its Economic Dimensions. *IBB İnternational Refereed Academic Social Sciences Journal*, 5(15), 229-245.
- Kose, G., & Colakoglu, O. E. (2023). *Health Tourism with Data Mining: Present State and Future Potentials*. 8(1), 23-33.
- Lee, C., Spisto, M. (2007). Medical Tourism, The Future of Health Services. *In Proceedings of the 12th International Conference on ISO* (Vol.9000,pp.1-7).

- Milton, D. T. (2022). Factors That Affect Selection of Health Tourism Places Amidst Tourists In Tamil Nadu. *Journal of Positive School Psychology*, 6 (3),5791-5797.
- Ozsari, S. H., & Karatana, O. (2013). Health Tourism Situation of Turkey. *The Journal of Kartal Training and Research Hospital*, 24(2), 136-144.
- Özer, Ö., & Son, C. (2012). Türkiye'nin Dünya Sağlık Turizmindeki Yeri ve Ekonomik Boyutu. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(7), 69-81.
- Özkan, M. E. (2019). Sağlık Turizmi Kapsamında Türkiye'nin Medikal Turizm Potansiyeline Yönelik Bir Değerlendirme. *Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi*,1(1):50-64.
- Sevim, E., & Sevim, E. (2019). Medikal Turist Tercihini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi:Türkiye Örneği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*,22(3),633-52.
- Singh, L. (2019). Medical Tourism Motivations: The Driving Force. *Journal of Multidisciplinary Academic Tourism*, 4(2), 77-86.
- Smith, P. C., & Forgione, D. A. (2007). Global Outsourcing of Healthcare: A Medical Tourism Decision Model. *Journal of Information Technology Case and Application Research*, 9(3), 19-30.
- Şahbaz, R. P., Akdu, U., & Akdu, S. (2012). Türkiye'de Medikal Turizm Uygulamaları: İstanbul ve Ankara Örneği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(27), 267-296.
- T.C.Sağlık Bakanlığı. (2022). *2019-2023 Stratejik Plan* (s. 224).
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPSstratejikPlan/files/PIWpc+VGM_SP.pdf.
- Ünal, A.,& Demirel,G. (2011). Sağlık Turizmi İşletmelerinden Yararlanan Müşterilerin Beklentilerinin Belirlenmesine Yönelik Bolu İlinde Bir Araştırma. *Electronic Journal of Vocational Colleges*,106-115. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/62639>
- Üstün, U., & Demir Uslu, Y. (2022). Türkiye'nin Sağlık Turizminde Tercih Edilme Nedenleri Üzerine Bir Çalışma: Medikal Turizm Endeksi. *European Journal of Science and Technology*, 33, 344-353.
- Yamane, T. (2001). *Temel Örneklem Yöntemleri* (E. Alptekin, M. A. Bakır, C. Aydın, & E. Gürbüzel, Çev.). İstanbul, Literatür Yayıncılık.
- Yiğit, V. (2016). Kamu Hastanelerinde Medikal Turizminin Gelişimini Etkileyen Faktörler. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 7(15), 107-119.
- Zarei, A., Feiz, D., Maleki Minbashrazgah, M., & Maleki, F. (2020). Factors influencing selection of medical tourism destinations: A special niche market. *International Journal of Healthcare Management*, 13(1), 192-198.
- Zuhri, S., Suhendrianto, I.& Sentia, P. D. (2016). The Analysis of Relationships Among Variables Toward Medical Tourism to Malaysia by Employing Structural Equation Modelling, 167-175. <https://www.researchgate.net/profile/Prima-Sentia/publication/317568299>